

Есенни растителнозащитни мероприятия

Автор(и): Растителна защита
Дата: 07.09.2022 Брой: 9/2022

През септември продължава лятно-есенното засушаване. По осезателно се чувства в източните райони, където средната месечна сума на валежите е 25-30 л/кв. м. В западната част на страната не надвишават 40-50 л/кв. м.

В някои години средната месечна сума на валежите достига между 5 и 10 л/кв. м. Средната дневна температура е от 15 до 20 °С, като след 20-ти септември тя намалява почти с 2-3 °С. Най-високата дневна температура достига 28-32° С, а най-ниската средна температура е между 3 и 8° С.

При тази климатична характеристика условията са благоприятни за появата и размножаването на многогенерационните насекоми и акари. Те развиват последните поколения от плътността на

която ще зависи до голяма степен вредата през следващата година. През месеца се създават условия за образуването на обилни роси, които са причина за заразявания от струпясването по ябълките и крушите, от картофена мана по късните домати и други.

Ябълки и круши

В началото на месеца трябва да се следи летежът на ябълковия плодов червей (края на второ поколение и частично трето) и при необходимост (праг на икономическа вредност – за второ поколение: 1,5-2% пресни вгризвания в плодовете) да се третира с разрешените продукти за растителна защита: Белис ВГ - 80 г/дка; Ембrella - 150 мл/дка; Скор 250 ек - 0,02%; Серкадис - 15 мл/дка; Флинт Макс 75 ВГ - 0,02 %.

След обстоен преглед и установяване на късни зарази от струпясване, а също и против болестите, които се развиват по време на съхранението на продукцията, се третира със следните ПРЗ:

Ябълка

Белис - 80 г/дка; Делан 700 ВДГ 0,035%, Дифкор 250 СК - 15 мл/дка; Луна Експирианс - 20-75 мл/дка; Мерпан 80 вг – 200 г/дка ; Силит 544 ск - 125 мл/дка; скор 250 ек - 0,02%; Тиовит Джет 80 вг - 600 г/дка;

Фабан - 120 мл/ дка; Флинт Макс 75 вг - 0,02%; Фолпан 80 ВДГ- 0,15%; Фонтелис СК - 75 мл/дка; Хорус 50 ВГ - 0,03% (предпазно) 0,05% (лечебно) ; Шампион ВП - 0,3%.

Круша

Дифкор 250 СК- 15 мл/дка; Каптан 80 ВГ - 150-180 г/дка; Луна Експирианс - 20-75 мл/дка; Полирам ДФ - 200 г/дка; Скаб 80 ВГ - 188 г/дка; Тиовит Джет 80 ВГ - 600 г/дка; Фабан - 120 мл/ дка; Фунгуран ОН 50 ВП - 150-250 г/дка; Шампион ВП - 300 г/дка.

За доброто съхранение на ябълките и крушите и за намаляване на формите и гниенето по време на лагеруването е добре да се извърши и едно следберитбено третиране с препарати за растителна защита. След напръскването плодовете се оставят да изсъхнат и се подреждат в хладилни камери или дълбоки и хладни избени помещения.

Лозя

През този период сивото гниене нанася значителни повреди по лозата от прошарването на зърното до консумацията. Затова при влажно и хладно време през септември се третира със следните разрешени

препарати за растителна защита: Кабрио Топ – 0,2%; Кантус - 100 гр/дка ; Пролектус 50 ВГ - 120 г/дка; СУИЧ 62.5 ВГ - 0,08; Фолоу 80 ВГ, Фрилър 80 ВГ, Флоует 80 ВГ - 187,5 г/дка; Фолпан 80 ВДГ - 0,15 % ; Авалон - 250 мл/дка, Банджо - 100-150 мл/дка.

По това време летят и педомерките от третото поколение на шарения гроздов молец. Гъсениците нанасят повреди по зазряващите или вече узрелите зърна на гроздето. Да се третира при ПИВ: за десертни сортове 7-8 гъсеници на 100 ягорида , а за винени сортове 10-12 гъсеници на 100 ягорида.

Разрешени продукти за растителна защита: Афикар 100 ЕК - 40 мл/дка; Децис 100 ЕК - 12,5-17,5 мл/дка; Дипел 2 Х - 0,1%; Ефциметрин 10 ЕК, Цайпер 10 - 40 мл/дка; Карате Зеон 5 КС - 0,02%; Кораген 20 СК, Волиам - 15 -27 мл/дка; Магеос - 10 г/дка; Рапакс - 75-100 мл/дка; Суми Алфа 5 ЕК, Сумицидин 5 ЕК - 0,025%; Форей 48 Б - 0,15%; Циклон 10 ЕК - 50 мл/дка; Цитрин Макс, Циперкил 500 ЕК, Циперт 500 ЕК, Поли 500 ЕК - 6 мл/дка; Шерпа 100 ЕК - 40 мл/дка, Делмур - 50 мл/дка, Кеду - 40 мл/дка.

Едногодишните лозички се покриват с пръст 3-5 см над спойката. Това мероприятие се извършва в края на септември.

Късните домати при влажно време страдат от картофена мана, а при сухо - от брашнеста. Пръскат се с одобрени фунгициди. Продължава борбата срещу молците, нощенките и гъсениците на различните видове зелени пеперуди с пиретроиди.

Морковите - ако се открият петна от брашнеста мана, се третират.

Почвата за отглеждане на зеленчуков разсад се обеззаразява с Базамид гранулат 980 г/кг в доза 4-5 г/ кв. м. Пет дни преди внасянето му почвата се навлажнява обилно. Препаратът се разхвърля с гумени ръкавици равномерно по повърхността на почвата, веднага след това се смесва с почвата чрез закопаване и се покрива отгоре с полиетилен. След 4-5 дни платното се отстранява, почвата се оставя 2-3 дни открита, след което се прекопава. След 20-25 дни се събира на купчина и се оставя за зареждане през зимните месеци.

За тютюневия разсад дозата е 10-20 г/ кв. м. Внася се 10-15 дни преди засяване с инкорпориране и се покрива с полиетилен.

Полски култури

Правилната сеитбена подготовка, дълбочината на сеитбата от 5-6 см, сеитбената норма, предсеитбено или сеитбено торене, валиране и необходимата влага са предпоставка за добре гарнирани посеви. Не без значение е и спазването на срока за сеитба и сеитбената норма. Семената от пшеница и ечемик се обеззаразяват срещу праховита и твърда главня, а на ечемика - срещу за ленточна болест. През есента се появяват зимно-пролетните плевели: едногодишни житни (ветрушка, пиявица, полска овсига, полска лисича опашка и др.), едногодишни широколистни (лайка, лепка, подрумче, див мак, ралица и др.) и многогодишни коренищни и кореновоиздънкови плевели (паламида, поветица, балур и др.).

Есенното третиране с хербициди се прилага, когато масово поникнат едногодишните широколистни плевели, но не са преминали 3-и-4-и лист. Така посевите рано се освобождават от конкуренцията им. Ако е възможно есенно третиране срещу плевелите, трябва да има следните условия: площта е добре обработена и валирана след сеитба, дълбочината на сеитбата да е 5-6 см и да се знае видовият състав на плевелите, почвената влага и температурата при внасянето на хербицидите да е над 5 °С , житните плевели да не са преминали 3-и-4-и лист. През вегетацията внасянето на противожитните хербициди се извършва, когато културното растение е над 3-и лист, има почвена влага и необходима температура и житните плевели да са развили три-четири листа.

След поникване на посевите е необходимо да се обследват за нападение от неприятели като: обикновената полевка, житен бегач, житни мухи и листни въшки - всички те нанасят сериозни щети.

Обикновена полевка (*Microtus azvalis*) – разпространена е повсеместно в цялата страна. Нанася повреди на житни култури, люцерна, рапица, овощни градини и др. Тя живее на колонии в дълги ходове с различни брой дупки на повърхността. Обитаемите колони се установяват по разхвърлените купчинки пръст, добре изглеждащия отвор и вмъкнати зелени листа в него. При топла и суха зима размножителната способност на полевката е много голяма. Тя се размножава целогодишно и от една двойка потомството стига до 2400 индивида. Тя се храни със зелената част на растението. Повредите се наблюдават от поникването на растенията до жътва. При голямо нападение посевът се оголва. След жътва се препоръчва да се извърши дълбока оран, за да се разрушат колониите и да се унищожи евентуално поникналата плевелна растителност, с която се храни полевката. При обследване на посеви се установява плътността на полевката и при наличие на 2 броя активни колони на декар се залагат отровни примамки, които се поставят в отворите (обитаемите) и се затъпкват с крак за предпазване на птиците и полезният дивеч.

ларва на житен бегач

Житен бегач (*Zabrus tenebrioides*)

Това е най-опасният неприятел по житните култури. При сухо и топло лято се наблюдава голямо развитие на възрастното. Една от причините за масовото му появяване през последните години е монокултурното отглеждане на житните култури. Повредите от възрастното са незначителни. Те се

появяват още през юни до късна есен. Бръмбарите се хранят със зърната на пшеницата и на ечемика в млечна зрялост. Нагризват ги и причиняват оронването им. През горещините се заравят в почвата. След дъждовете през септември излизат на повърхността на почвата, копулират, снасят яйца на дълбочина 5 см под бучките пръст, на купчинки по 20 броя. Предпочитат да ги разполагат по заплевелените с пирей места, затова и повредите са на хармани. Ларвите дълбаят ходове до 40 см в тях прекарват деня, а излизат и се хранят през нощта. Изгриват кълновете на растенията, на младите сдъвкват листата, изсмукват сока, вследствие листата покафеняват, изсъхват и приличат на дреб от кълчища. При слабо нападение посеvät оредява, а при масово целият посев може да бъде унищожен и се налага разораване.

Трябва да се спазват следните мероприятия: правилно сеитбообращение, навременна обработка на почвата и унищожаване на житните плевели най-вече пирея. Така значително се намалява плътността на ларвите и се спестява третирането с инсектициди. Химически контрол се провежда при икономически праг на вредност: във фенофази поникване и братене - пшеница 3 ларви/ кв. м, ечемик - 4 ларви/ кв. м

хесенска муха (*Mayetiola destructor*)

Житни мухи - шведска муха (*Oscinella frit*), хесенска муха (*Mayetiola destructor*) житна стъблена муха (*Chorops pumilionis*) и др.

Разпространени са посебмествно и причиняват големи повреди по нападнатите посеви. Ларвите от есенното поколение нанасят идентични повреди на растенията. Прегризват централния лист, който пожълтява, усуква се, другите листа остават зелени. При изтегляне на централния лист той лесно се отделя и на мястото се намира повече от една ларва на хесенската муха. Ларвите на шведската муха се хранят със сочната и нежна тъкан в долната част на младите растения, тъканта се разлага. Нападат и стъблото - централният лист се усуква, пожълтява и лесно се изтегля, като на мястото на повредата се намира една ларва. Картините на повреда на житната стъблена муха са същите като при шведската муха. Вследствие на нападението по-слабите растения загиват, а останалите допълнително братят, но това не може да компенсира добивите от нападнатите посеви. Борбата срещу мухите е много трудна поради скрития начин на развитие. Важно значение има спазването на сроковете за сеитба, по ранната съвпада с масовия летеж на мухите. Балансираното и навременно торене спомага за по-дружно поникване на растенията и допринася за по-бързото преминаване на критичните фенофази. За установяване на летежа се обследва с ентомологичен сак в тихо и слънчево време. При наличие на 3 мухи/кв. м се пристъпва към третиране на посева.

Листни въшки – овесена листна въшка (*Macrosiphum avenae*), обикновена листна въшка (*Schizaphis graminum*). Овесената листна въшка е най-вредната, най-често срещана и напада житните култури и редица житни треви. Храни се, като смучи сок от растенията. Освен това тя е преносител на вируси и причинява жълтото ечемичено вджуджаване. Тази въшка е немигриращ вид и остава да зимува като яйце

по есенниците и многогодишните житни треви. Редките и по-рано засетите посеви се нападат по-силно. Овесената листна въшка се унищожават от калинките, серфидните мухи и от ларвите на златоочиците. За намаляване числеността на нападение от листните въшки е необходимо да се унищожават самосевките, да се спазват сроковете на сеитба и да се тори балансирано, защото едностранното азотно торене изнехва растенията и нападението при тях е по-голямо. Посемите се обследват във фенофаза поникване-братене и при установяване 10 въшки/растение се пристъпва към химическа борба.

Рапица

Рапицата се засява края на август-началото на септември. Тя е претенциозно растение по отношение на почвата - изисква почви, богати на хранителни вещества с добър воден режим. Най-добър предшественик е пшеницата, ечемикът, ранните картофи и др. Заплевелява се от няколко вида плевели: зимно-пролетни, раннопролетни и кореново-издънкови. Ранното унищожаване на плевелите намалява конкуренцията спрямо културата и способства за равномерното гарниране и обработка на розетка.

Основни болести по рапицата през есента са:

Сухо стъблено гниене (*Phoma lingam*)

Първите признаци – по листата се появяват жълти петна, по-късно се изпъстрят с черни точки-пикнидии. Нападнатите през есента през пролетта загиват или стъблото им се пречупва.

Фомозата се разпространява на огнища и много бързо обхваща цялото поле. От листата гъбата минава в листните дръжки и навлиза в кореновата шийка. Затова е необходимо редовно есенно обследване и да се третира, когато се открият първите светло-жълти петна по листата.

Мерките за контрола на сухото стъблено гниене включват правилно сеитбообращение, унищожаване на растителните остатъци. Борба с рапичната стъблена бълха, която пренася болести.

През есента опасни неприятели са:

Рапична стъблена бълха (*Psylliodes chrysocephala*)

Нанася повреда наесен, като нагрива листата, прави малки отвори, които при нарастване на листата се превръщат в дупки. Още с поникването на растенията може да се намери в посева, затова е необходимо непрекъснато обследване и при установяване 2 бр. възрастни/ кв. м във фенофаза 3-и- 9-и лист или повече листа да се пристъпи към химична борба.

Рапична листна оса (Athalia colibri)

Развива три поколения годишно, като най-големи повреди причиняват ларвите от третото поколение през есента - изгриват цялата листна петура, остава само главният нерв. Химически контрол се провежда при ПИВ- 2-3 броя лъжегъсеници/ кв. м.

Листни въшки (Brevicoryne brassicae)

Възрастните и ларвите смучат сок от листата и стъблата на културата. Растенията отслабват и спират развитието си. Листните въшки са преносители на много вирусни болести.

Внимание! При работа с продукти за растителна защита да се спазват всички изисквания по охрана на труда, опазване на пчелните семейства от отравяне и околната среда от замърсяване!